

SAAREYEN XIBAARU

©Équipe de traduction soninké-1999

Natalinu/Dessins:

Susan Smeltzer
Michael Harrar
Mary Crickmore
ENDA Tiers-Monde

Roraqe

Yonki saha o kaanun noxon ḥa, yonki saha nuxunton danḥa; ken ni hanmi ya, hanmi be ga ni o su xibaare yi. Ke kitaabe maanan ni ya na feera kita ken hanmi ya. Ke kitaabe ga sefene xibaaru beenu kanma, kun ni:

- Fi beenu ga jaana sababu yi na borokaaxun kija yugun do yaxarun ḥa, do borokaaxun safaar u dantanto yogo yi.
- Nuxunton xosonden sababunu.
- Nuxunton yittiwutiye.
- Noxo ga wutini moxo be do bera ra ga warene renmun do me naxa moxo be.
- Fore gabe joqen sababunu jalan noxon ḥa do jalan falle.
- Moxo be a ga tuyini ti foren siren ni, do foren yittu.
- Fiinu beenu ga sikki nuxunten ra ga nta saarene ma i ga na a noxon booxo na a saarandi, do ken ḥaŋi moxo.
- Moxo be nuxunten saare waxatin jaaten ga ragene.
- Nuxuntaaxun goloqu.
- SIDA ni manni, do a ga janbene (jetini) moxo be.

Axa na tu ti Xuusaane doxotoran xirise, Kamisoxo do Salli Jabbira a xa ga ni Xuusaane doxotoronkan gollinjanāana yi, i da ke kitaabe

nuxudunfon xara nan duje ti a yi. O maamanden wa katta soro
beenu su ga da dodoxoto kitaabe ke dabarinden ɳa, kun ga ni:

- Mahamadu Bonmu yi, a ya ga da kitaabe ke yilla sooninkanxanneñ ɳa.
- Busefi Dalla Saranbunu, Dawuda Jewune, Baaba Jaara Saranbunu, Buubu Gaata Jabbira, Salli Saranbunu, ado D.NA.F.F.A soro, ti safandun faami moxo siren koroosinden ɳa.
- Muusa Dalla Saranbunu, koroosindaana.
- Kamisoxi do Salli Jabbira, i ya ga ni o geesundaanon ɳa yonki saha killen kanma.

Na ke kitaabe ja axa su danja nafa fo yi. Hari na o faamuyen jiidi!
Équipe de traduction soninké, Kayes, Mali

SAAREYEN XIBAARU

Alla ya n da hadamarenmun do daabanun taga na i riiti duna di, fo wo fo do i jiidi moxo. Fiinu yogonu wa jaana yaxaren faten di kuudo a na kati noxon wuttu do a ga saarene moxo be jamu do xeeri di. Alla ya n da kun fiinu xa sababu. An ga na kun fiinu batu, an do yonki saha wa toqo doome.

Manni ni yaxarin saaranbalin (boroken) ዳ?

Manni na yaxaren kabana noxo wutten ዳ? Wattu naxati wa a di, kun wa yaxaren kabana na noxon wutu.

1. Yugu yogonu wa a di, renme nta kun faten di.

Jaara nta ken ዳ. Masi yogo wa doxotoronka xooron di a ga yugon menin faayini gelli a ra ga jaana renme yi.

2. Yaxaru yogonu xa ra nta renme saarana bawo i saarekan watunten ni. Yaxaru yogonu xa do borokaaxun wa saarene. Jaara nta ken ዳ. I nan xawa dagana du faayi doxotoron ne na a tu gelli ken ya ga ni.
3. Yaxaru yogonu xa foren sire feti. Ken wa i kabana na laadan wari ti i moxon ዳ. Ken xa ra wa i kabana noxon wuttu. Foren yittu yogonu wa a di, yaxaren ra ga i tirindini doxotoron ዳ gelli a ga a tu ti foren xibaaren ya ni i saareyen-balaaxun ዳ. A nta xawa na kun yittu xobo saxan

di walla xa yaalanaanon maxa. Doxotoron baane ma faramasi gaagaanan baane ya na kun yittu wuti moxon tu.

4. Watte yogo ra wa furunfuncun bagandini saarekan noxon di. Ken watte ga na dalla, a ra wa saarekan sutunu. Saarekan (renga) xa ga na suti, yaxaren ra nta noxo wuttu.

Watte ke falle:

Yugon do yaxaren su nan xawa jaarene doome (pingunde) doxotoron ne. Yaxaru yogonu wa a di, i ga na jaare i ra wa noxon wuttu. Pingunden falle, furunfuncun ga ma sanku su, booxonden (operenden) nan xawa jaana yaxare ke yi. Doxotoron ra wa saareka sutunten wupini. Booxonde ke ra nta jaana doxotoronkan falle.

Kaagume su nan xawa du tangana ke watte yi. O nan xawa a tuunu watte ke ga jetini (janbene) o yi moxo be. Watte ke ra wa kitene saqalenmaaxu di yugo do yaxare naxa. Watte ke ra wa jiini seren ja xa a muxunten ga a faten di. Ken saabu da, beesu nan xawa katta du da bawo watte ke kitene saqalenmaaxun ya di. Ken ya n sigi xadi yugon do yaxare, i filli su gan xawa jaarene doome. Watte ke nan gaba sere borokon ya yi Maali noxon di yere.

Manni na xosonden sababunu?

Fiinu sikki wa xosonden sababunu.

1. A sababun ra wa jaana renmen watuyen ja saaxen noxon di. Yaxaren xosonden sababun ga na ja ken ja, a ra wa

yillene noxon wuttu ken falle nan saare fo wo fo ga nta renmen do saaxen kitana.

2. A sababun ra wa kitene saarekan di. Ken ወ, doxotoron nan xawa saarekan “operene”. Gelli yaxaren ga xosondi ta gabe, a nan xawa doxotoron tuyindini ken ወ.
3. Wattu ygonu ra wa xosonden sababunu. Ygonu xa ra wa jetini saqalenmaaxun di. Axa na doxotoron tirindi kuudo axa soro filli di baane be ga ma saha ken nan tuyi. Yugon do yaxaren su nan xawa jaarene saqalenmaaxun di. Axa na doxotoron tirindi kuudo axa soro filli di baane be ga ma saha ken nan tuyi. Yugon do yaxaren su nan xawa jaarene doome ku wattu ya.

Doxotoron yitti naamarinto watunden da

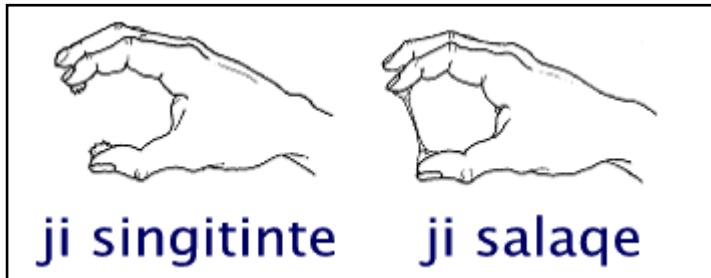

Gelli doxotoron ga na pingunu naxati, karago ma tunmu yinme safa an da, an nan xawa i su wuttu. An ga na jaaranden joppa nan yille a walla saado yittun ga nemene, watten ra wa saagene katti an ወ, do xadi, a ra wa tallan xotono. Yittifuncun xa wuti moxon na ken moxo ya di. Doxotoron ga da haqe be ko yittun wutiyen ወ, maxa dangi ken di. Maxa a haqen xa kontondi. An ga na a haqen kontondi, fo wa bakka yitten senben ወ, ken di, an da an xaalisin sedi xafu kafini an yonki sahan ወ.

Nuxuntaaxu

Yaxaren nan gaba noxon kitana laadan joppeye bita tanmu do sikkandi katti a bita tanmu do tunmundin ya. Sell i watte ga nta saarekan ɳa, ji salaqe yogo wa bakka. An ga na ji salaqe ke

wari bakka du ya, ken biren ya ni noxo wuti waxatin ɳa.

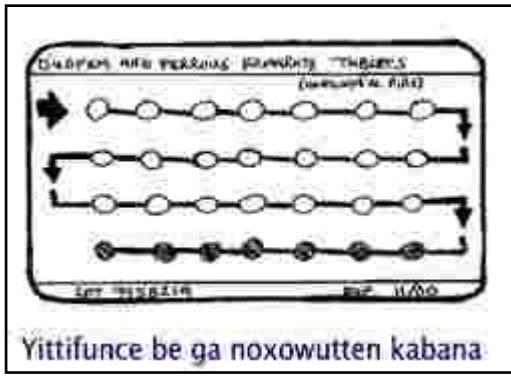
Yaxaren ga nta a mulla na noxo kita, a na ji salaqe ke

koroosi. Gelli ji ke ga na xura nan singiti, ken wa a koyini ti noxon wuti biren dangi, a do yugon ra wa saqa na a ni a nta noxo kitana. Gelli ji ke xullen ga ni, a salaqen ga ni do a jinman ga ni xoyi yaalo, ken biren ya ni noxo wuti biren ɳa. An ga nta a mulla na noxo kita an na bito naxati ja ken waxati falle an do yugo nan maxa kafi. Ji xulle ke giyan ga na yille, salaxoye ga ntaxa a yi; noxon nta gaba wutini ken biren ɳa. Natalindu beenu ga kaara ke yi, xa da i faayi.

Yaxaren ga a mulla na a tu gelli i nuxunten ga ni, a na xason ya jaaten ragana na a wutu a laada lagaren ɳa. Gelli a ga da xasu sikki ja na a ni a ma laadan wari, a na daga doxotoron ne. Doxotoron ga na i kitten saxu a saarekan kanma, a wa a alihaaalan tuunu. A ga na tu ti saareka ke joppe xoorono, ken wure ni ti renmen wa a noxon di. Gelli fo ga ma kafi saarekan xooroyen ɳa, a wa a niini fo yogo da yaxaren kaba i laadan walla. Ken fo yogo ra wa ɳaana watte ma foron konto yi.

Yaxaren ga na noxon kita, a nan gaba a konbonun ga dinkono. Yogonu wa ficcene, segerun wa yogonu xa ragana na a ni i nta

ficcene. Yaxaren ga nta a mulla nan sappindi, walla xa senbe ga nta a yi na nuxuntaaxun muji na a sababun ja watte yi, yittifuncu wa no, i ga yaxaren kabana na noxon wutu bire be a ga na ni yittu ku wuttu. A do i kiina nan xawa me faamunu saado a ga yittu ku wuttu. Xason di, koota su a ga na yittifunce wutu, ken wa a kabana na noxon kita ken xaso noxon di.

Yaxaren ga na mungu ke yitte wutten ḥa hari koota baane, ken wa fiinun su jaxamini bawo a wa laadan walla ken sigira yi, ken falle, a ra wa noxon kitana. Xa a ga ma mungu yittifunce ke wutten ḥa hari koota baane, a

nta noxo kitana. A ga na yittifunce ke wutten sigindi, a ra wa noxon kitana.

Yittifuncun xabiilanu filli ya na a di, i ga yaxaren kabana na noxon wutu, i ga i xilli ti “pilili”.

- Xabiila fana, (natalinde be ga kaara ke yi) ken wa wutini xason muuman noxon ḥa koota su funci baane, ken ga genme koyu naxati ya. Hari na yaxaren toxo laadan noxon ḥa, a wa a wuttu bawo yitte ke jaatanten ya ni na a gemundi koyu naxati ya.
- Xabiila fillandi, ken wutini koyu sikki ya noxon ḥa xason di. A ken nta wutini na yaxaren toxo laadan noxon ḥa.

Yittifuncun xabiilanu ku di, xabiila fana ke ya siren ni na a sababun ja a wuti moxon ḥa. Bawo a jaatanten ya ni na a gemundi xason ḥa, munguye nta jewu na yaxaren kita a wutunden ḥa. Ganta koyi sikkin yittifunce ke xallen ḥa,

munguyen ra wa yaxaren kitana bawo a ga koyi baane be jaana a ga nta yittifuncun wuttu; fo ra wa saqa koyen kanma a maxa. Na an toxo yittifunce ke wutunden ḥa, an nan xawa du koroosini munguyen ḥa, bawo an ga na toxo mungunu i wutunden ḥa su, noxon nan jewu kitene.

MANA: I ga xilli "préservatif" ma "condom".

Fo be ga yugon kabana na noxon taaxu yaxaren ḥa, ken ni ya a na manan ro du ya, i ga mana be xilli ti "préservatif"

walla xa "condom" a do yaxaren ga na ni kafini. "Préservatif" ke wa kitene faramasinun di.

Ren gaben ga sere be maxa a ga ntaxa fo tana mulla, doxotoron ra wa yugon do yaxaren su ren kite killun siitini. Ken ḥa, an nan xawa a tuunu gelli an ga ntaxa nimisini do ren kiteye yi bawo ren kite killu ku siiti falle doxotoron maxa, an ra ntaxa renme kitana xadi. Doxotoronun ra wa axa xibaarini siri axa bangeyun kanma.

**A NAN GABA SAARAYEN NAN
XOTO KU NUXUNTO MAXA**

Yaxannen Saareyi Fana	Yaxarin Xoore Saareyi Lagaru
---------------------------------	--

A wuyin ni siino Ke be ga da renmen gaben
14 katti 17 yi. saara, a wuyin dangi 40

**Manni na foron joqen
kijana yaxaren ḥa?**

1. Saareye gaben wa foron joqen kijana yaxaren ḥa, ma a ga na a ni a ga yigandi siren yigana na xatin xa mini.

2. Yaxaren wuyun ga ma siino tanmi do segu baga, a ga na noxon wutu ken xa ra wa foron joqen kijana a yi. A renmen xa, a nta gaba a ga yonki saha kitana. An ga na yaxare yaxi a ga siino tanmi do naxato yi, a ga na noxo wutu ken siine yi, ken ra wa foron joqen kijana a yi saare biren ḡa.
3. Yaxare be ga da renmen gaben saara, a wuyun ga na dangi tannaxate siine di, a ga na saare; a nan xoto a ga yonki saha kitana. Ken xa ra wa foron joqen kijana a yi, ma a ga na a ni a ga yigandi siren yigana na xatin xa mini.

Foren kontoyen tuyini kan moxo?

A wa tuyini yaaxan wuredun faten di, do digina, do segeju. A ga na ni i ga xura siri, foren kontoyen ya ni. Walla xa an ga na soomon faten do digijan tirinqisi, tirinqisinden falle, an ga da foron killen wari ken sigira yi, a wure ni foren ma gabu. Fore gabe ga nta an di, tiirun wa an ragana; fanka nta an di, an fiinun su xa nan mula. Ken watte wa xilli ti: foronkonto. Foronkonton nan gaba yaxarun ya yi, xa a wa yugun kitana, a wa lemunun xa kitana. Foronkonton ga sere be yi, a wa a kaman walla doori yigeyen ḡa (tuxa, gidi mulle, doore); ken xa nta fo sirono foren ḡa.

Foren Kontoyen Taagumansu

- Yaaxen wuredu faten ga xura.
- Digijan ga xura.
- Segeñun ga xura.
- Tanpiyen do lanpuntaaxu.

Safaaru beenu ga fo kappa foren ḥa:

I wa kitene faramasin ḥa. I toxon ni mexe (le fer) do asidi foliki (acide folique). Doxotoron ra wa axa faamundini ku safaar wuti moxon ḥa.

Gelli faramasi ga nta axa deben di, axa ra wa butte buyinte ma butte soronten yigana, walla xa sondonme ma faradinlenme, kun su xa ni safaa siru ya foren da.

Axa ga ma kun su kita, deru ygonu wa seren foren gabondini xoyi kiide, molle, faatatan do siire dere.

Yigefo tananu xo tiyen do tamaren do tigan do mollo, kun xa ni safaa sire ya foren da. Xa butten do sondonmen do faradinlenmen ya n fasu diinanta ku kuttu su ya. Sere be ga dooren yigana, a nan xawa yigandin xabiila gabe yigana kafini safaar beenu ga fo sirono foren ḥa. Sere ke nan xawa doori yigeyen walla. Ken sere ga na foren gaben kita, a yonkin wa sahana.

Yaxarin nuxunten safaaruu:

Yitten su feti yaxarin nuxunten yitte yi. A ga na yitten wutu, yitte ke wa kijnene a saarekan xa yi. Yittu yogonu nta siri ti leminen ዳ saaxen noxon di. Saado a ga yitte wuttu a na doxotoron tirindi fina. Yittu beenu toxon ga ni "tétracyclines", i ga wattu yogonu jaaran xoyi: texuye, nuxudunwure, togotokke, tanji killun watte...; yaxarin nuxunte nta xawa kun yittu wuttu doxotoron ya ga ma a naamari falle. Maxa yitte wutu an ga nta yitte be tu. Maxa yitte xobo abada yitti yaalaanon maxa.

Foren Yittun do Niwakinin nan siri ti
nuxunten ዳ.

XA an nan maxa yitte tana su wutu,
doxotoron ga ma an naamari!

Yitte be ga yaxarin
nuxunten foren
senondini, ken nan siri
ti a renmen xa yi,
bawo a wa fo kappa

renmen do saaxen su foren ዳ. Yittu beenu ga fo kappa foren ዳ, yaxarin nuxunten nan xawa kun ya wuttu. Niwakini, i ga tini "chloroquine" faransinxannen ዳ, a nan siri ti yaxarin nuxunten renmen ዳ gelli saaxen ga funcu sikki wuttu koye su noxon di. A wa renmen do saaxen su kisini samaaman tewoyen ዳ. Yaxarin nuxunten ga na wati, a renmen xa ra wa watini. Niwakinin wa fo sirono yaxarin nuxunten do i renmen ዳ gelli a ga na doxotoron naamariyen batu.

**A tuyini kan moxo ti renme be ga saaxen noxon di, ti a
sahanten ni?**

1. Noxon ga na xasu karagi kita, renmen soxu moxon wa yillene, do a wa saagene du yonkono saaxen noxon di.

Saaxen ga ma yonkoye tu du yi, a nan xawa dagana jewoye di doxotoron ne. Na a wutu xasu karagi ya, renmen nan xawa du yonkono saaxen noxon di ma a saare koota, selli toora ga nta renmen ɳa.

2. Doxotoron nan xawa nuxunten faayini xaso su di na a tu gelli a ga jemu di. Doxotoron ga na watte wari nuxunten ɳa, a nan xawa a tuyindini saado fin ga xotono. Doxotoron na faayindi kahitin kini a yi. A nan xawa na doxotoron digaamun batu.

O ga riini alihalanu beenu ko, yaxare be ga na ni kun di; a nan xawa dagana bire su doxotoron banjen ɳa. A ga na faarati doxotoron di, ken nta siri ti a yi.

1. Yaxare be noxon ga dangi xasu tunmi di foren ga finna bakka a yi, a nan xawa dagana doxotoron ne.
2. A ga na jin joxu na a ni a ma saare, ken xa nan xawa koroosini doxotoron ne.
3. Yaxarin nuxunten sunpon wure ga na ni a mamana jala ga fe, a deñe karaman ɳa doxotoron ne.
4. Bito dantanto yaxaren saare falle, a ga na tewoyi; a deñe doxotoron ne.
5. Nuxunten yaaxudun (yeeso) ga na fanka, yinmankaran ga a yi, a kittun xa ga fanka, a nan xawa dagana doxotoron ne. A taanun ga na fanka na a ni a yaaxudun (yeeso) ma fanka ken feti toora yi. Yaxarin nuxunten taanun nan gaba fankana.
6. Yaxaren ga na saare, xoxonon ga ma ri, a deñe doxotoron ne.

7. Yaxaren saare falle foren ga finna bakka a yi, a deje doxotoron ne.

Nuxunten Wattii Xooren Taagumansu

An noxon ga na
joofe xasu peri ya
ma saareyen koota,
an na du koroosi siri
sellii ku wattu
taagumancu ga na
bange an የ.

An taanun baane ya
ga na yiti, ken feti
fo bure yi.

Yinmankara ga na an raga
a do an yaaxadun (yeeso)
do an kittun ga na yiti,
an xaji buru!
Daga karama
Doxotoron ne!!!

Doxotoron ga nuxunto beenu noxon booxono na i saarandi

Doxotoronun ra wa yaxaren noxon booxono na a saarandi. Saareyen ga na xoto yaxaru beenu maxa, ma i ga ma demu na renme kita, ken nan gaba kun ya kitana. I ga ma daga doxotoron ne su, i do i renmen su ra wa kalla. Ken booxonde toxon ni tubaabun xannen di ti: "césarienne". Booxonde ke ga na ni jaana, doxotoron wa xenqon yittun roono yaxaren የ na a xenqendi. Yaxaren ga na xenqe, doxotoron na i gollen dabari. A ga na renmen bagandi saaxen noxo, a na yille saarekan do noxon su lippi.

Booxonden ga na ja saado renme ke ga kalla, toora su nta riini renme ke kita. Jalan ga na dalla ta di su, doxotoron wa a jiiini renmen ga kara, xa fo nta saaxen kitana.

O nta xawa kanna nuxuntaaxu yi:

1. Noxon ga na kije waxati yogo yi, gijinmen bonteyen feti baasi ya.
2. Xoodon watten xa feti baasi ya.
3. Noxon kaawayen feti duran baasi ya xa a ra wa yaxaren tanpindini. Sengeten do fanson nan siri ti noxo kaawayen ja.
4. Taanun frankayen feti baasi ya. Nuxunte nta xawa dallana sikki, a nan xawa saqa ya. A nta xawa sappe tana yigana maxafon sappen falle.

Saare Waxatin Xensenden Moxo

An na xasu sikki yiriga gelli laada lagaren koota fanan ja yillene falle. An na saage bito jperi kappa a yi ken moxo.

Misaale:

An laada lagaren koota fanan ga ni annabinyaqe kabu. An ga na xaso sikki bagu ken ja, a wa jaana baanan kabu. An ga na bito jperi kafu a yi, an nan xawa saarene katti baanan tanmun do tunmu.

Nuxunten saare biren tuyini kan moxo?

Na a joppa laada lagaren koota fanan ja, kamo filli do tansege (280) bito ga na tinme, nuxunten nan xawa saarene. Ken wa genme 40 koye yi, ken wa genme xasu kabi (9) do bito tanmi

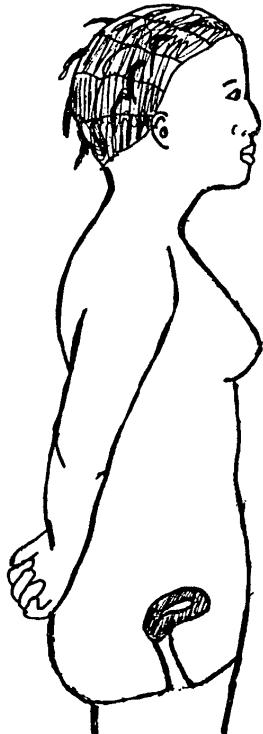
(10) ya. Xa yaxaru yogonu wa saarene 280 bito kaane, yogonu xa wa dangini 280 bito di.

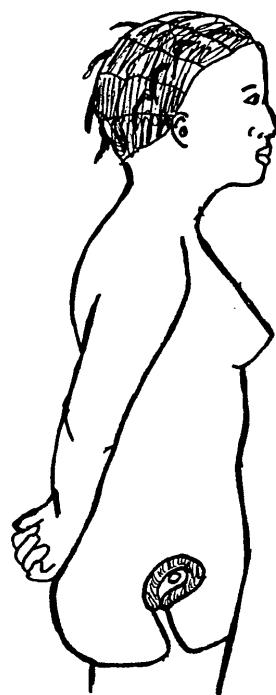
Ke natalinde wa yaxaren noxon tage moxo koyini. Noqu binne, ken ni sumalle ya yi renmen ga saqa a noxon di. O ra wa tiini ken ni "saarekan" ya walla xa "renga". Xutunxuta yogo wa saareka ke kaaron filli baananbe su ya i ga xilli ti "ovaire" (yellinkaanu). Noqu gille mise be ga saarekan wuredun ɳa, ken ni yaxaren saarekillen ya (yaxaraaxu). Yelle be ga bakka yellinkan di, ken yelle do yugon menin ga ma gemu, ken yelle ya n bonno, ken falle, yaxaren na ri laadan wari. Xa yelle ke do yugon menin ga na gemu nan kafi me yi, ken ya n naana noxon ɳa, sonkan xa na na saarekan noxon di.

Ke natalinde wa renmen soxu moxon koyini saarenkan noxon di.

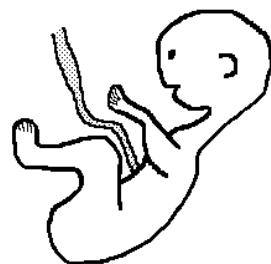

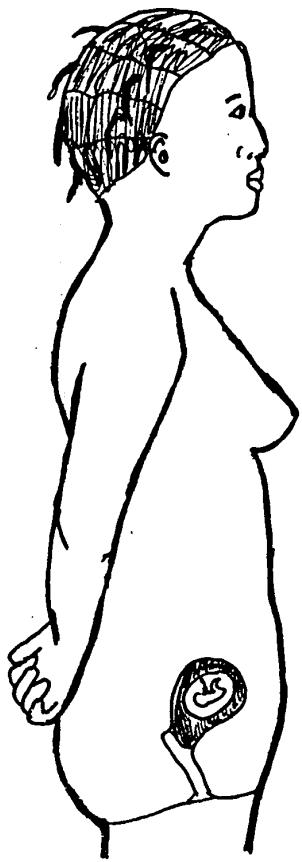
Ke natalinde wa a koyini ti noxon wa xaso
baane yi. A xooroyen wa xoyi yilli funcen moxo.
Hadamarenme giya su nta a yi.

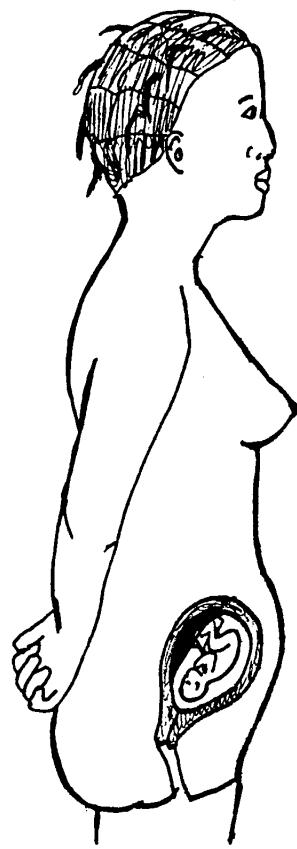
Ke natalinde wa a
koyini ti noxon wa
xasu filli ya.

Ke natalinde, a wa xasu filli renme koyini o yi.
Yinkollan do taanun do kittun wa a yi; kafini
sondonmen do foren ŋa. A roxen ni xa a wa
natalinde ke bakka xooroye di.

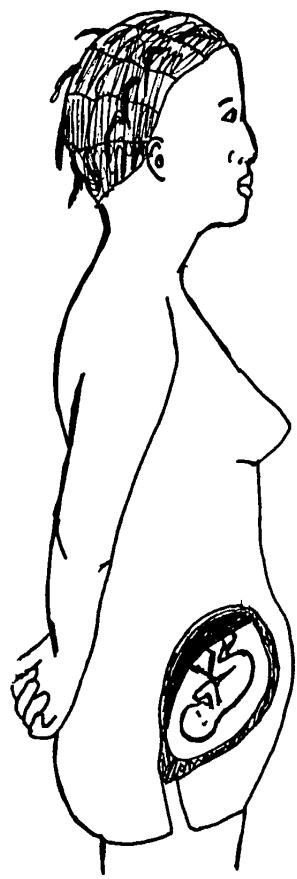
Ke natalinde wa xasu sikki noxo koyini o yi. Leminen joppe xoorono. Ken biren ηja, doxotoron ra wa a tuunu gelli noxo ga ni ma noxo ga fe.

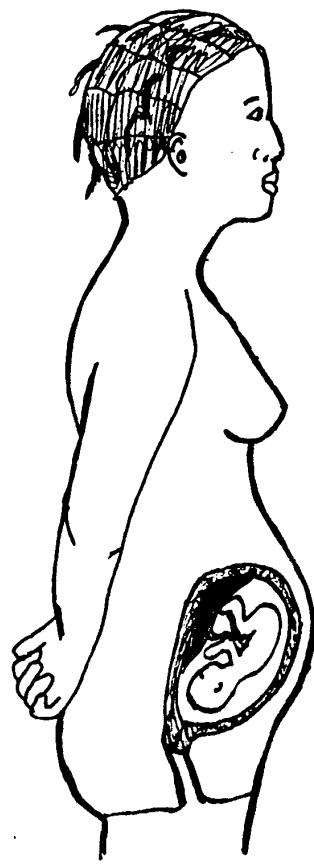
Ke natalinde wa a koyini ti noxon wa xasu naxati ya.

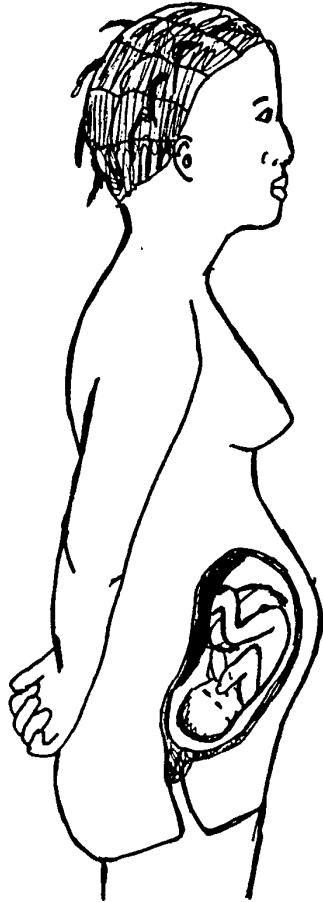
Ke natalinde wa
xasu naxati
renme xooroyen
koyini o yi.

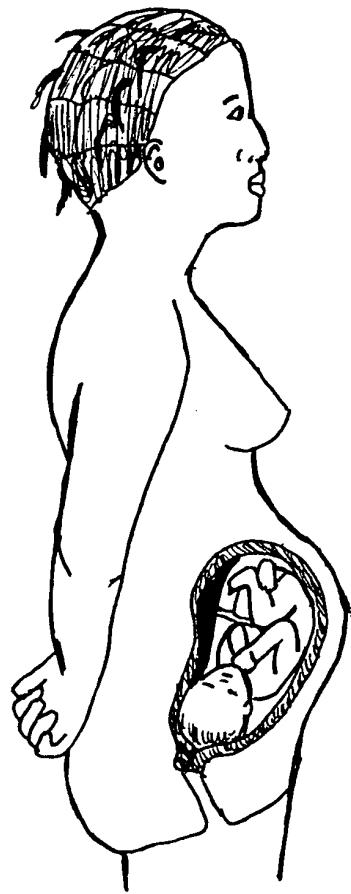
Ke natalinde wa xasu karagi noxo
koyini. Saaxen wa a tu keeta ti fo wa
yonkene i noxon di.

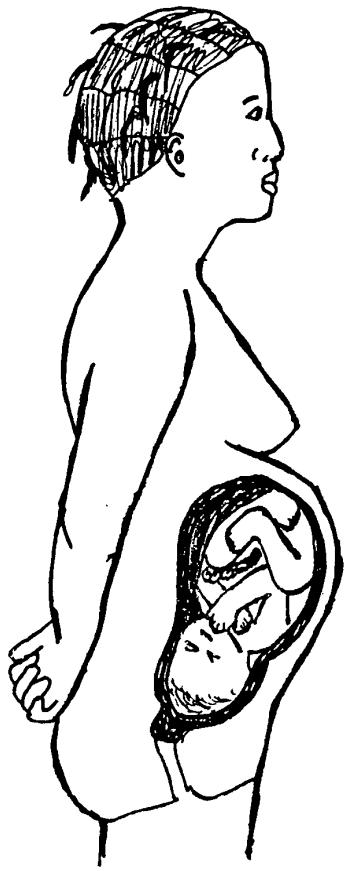
Ke natalinde wa a
koyini ti noxon wa
xasu tunmi ya.

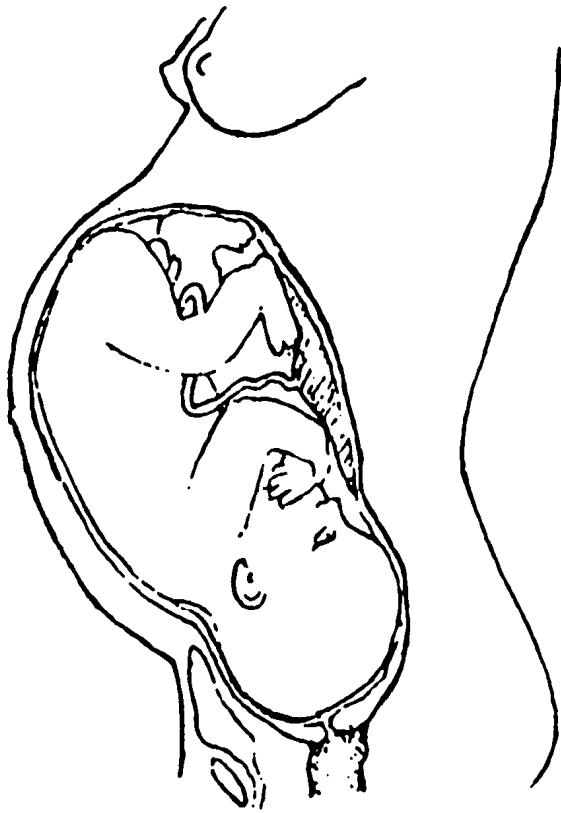
Ke natalinde wa a koyini ti noxon wa
xasu neeri ya.

Ke natalinde wa a
koyini ti noxon wa
xasu segi ya.

Ke natalinde wa a koyini ti noxon wa
xasu kabi ya.

Ke natalinde wa a
koyini ti renmen
kjne saareye yi.

Watte be toxon ga ni SIDA:

Watte bure bange saasa a toxon ga ni SIDA.
Doxotoronun ma safaare kita watte ke yi. A ma sere su raga a kaman ga yille sahana. Watte ke da doxotoronun lasama. Harisa tuwaanon do a safaaren

muurunden wa me yi. Watte ke ra wa siino jneri ma tanmu kudene an faten di. Ken falle watte ke na ri bange, watunten na kara. A watti funcen ga na foren bonondi, an do sahan fate. A kaman na ja watte su jaatigi ya ken di. Watte ke wa jaana soro yogonu da texuye yi, a wa jaana yogonu xa da nuxudunwure ma furunfuncun (puje) na bogu yogonu raqen di. SIDA na seren karini fonne fonne ya. SIDA ni watte ya yi a ga bangene sigira baanen ja, a ga na bange xa, a tan jewen ya ni.

Maali noxon di yere, SIDA wari debe gabe yi. A nan gaba sangaanon ya yi siri. SIDA wa jetini (janbene) moxonu sikki di.

Moxo fana:

Yugon ra wa watte ke jetini (janbene) yaxaren ja ti saqalenmaaxun ja. SIDA watti funcen ra wa suufunun su bonondini na a ni watten ma bange fina. A ro falle faten di, a ra wa siino segi ma siino tanmi jaana kudene. A ra wa watte ke jetini (janbene) sere sahanten ja. Yugu yaxinten do yaxarin tana ga na soxu a watti funcen ga yaxare be yi, ken yugo wa watte ke kitana ken yaxare yi, a xa na ri watti funcen kijna a yinme yaqen ja kan noxon di.

Moxo fillandi:

Watte ke ga na ni yaxarin nuxunten ɳa, a renmen do watte ke wa saarene. Ken renme wuyun gille fe bawo a wa kalla fane.

Moxo sikkandi:

Watte ke ra wa kitene ti foren xa yi. Pingundi bunne be ga na SIDA gumen pingu, nan yille sere sahanten pingunu ti ken bunne baananne yi, sere sahante ke xa wa watte ke kitana, laamun do soxondi mesellen xa na ken moxo ya di. Watunte ke foren ga na wuti na a ro sere sahanten faten di, a xa wa watte ke kitana. Sere su ra nta a tuunu ti watte ke wa an ɳa doxotoron ga ma an foren segesege ya falle. Gollinanyokke kontoyen saabu da, doxotoro gabe ra nta SIDA watti funcé ke walla foren di. Kaagume su nan xawa du tangana ke watte yi. Watti funcé ke ra wa niini sere sahanten foren di a do a ga terene. Ken saabu da, beesu nan xawa du tangana ke watte yi.